УДК 347.427(497.11)

ПРИЗНАЊЕ СТРАНОГ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА КОЈИ СЕ ВОДИ ПРОТИВ ФИЗИЧКОГ ЛИЦА – *PRO ET CONTRA*

др Иван Тодоровић*

Овај чланак разматра питање признања страних стечајних поступака над физичким лицем. Анализирани су нормативни оквир у Републици Србији, као и примери и решења у неколико јурисдикција, са освртом на Модел закон о међународном стечају и Уредбу ЕУ о стечајним поступцима. Истакнути су кључни изазови, као што су доказивање центра главних интереса дужника, усклађивање ефеката стечаја са јавним поретком и спречавање злоупотреба. Чланак такође разматра аргументе за и против признања, као и потенцијалне користи и ризике за повериоце и дужнике. У закључку се наводи да признање страних стечајних поступака представља користан инструмент, али да је потребна пажљива анализа околности у случајевима сумње на преварно поступање или покретања стечаја у лошој вери, уз узимање у обзир јавног поретка Србије.

Кључне речи: *стечајни поступак физичког лица, међународни стечај, признање страног стечајног поступка, приговор јавног поретка, страни стечајни поступак.*

1. Увод

Индивидуални стечај представља поступак намењен физичким лицима која нису у могућности да из својих прихода и имовине

* Адвокат у Београду, *itodorovic@akt.rs*.

подмире обавезе према повериоцима. Његова сврха је двострука, са једне стране омогућава се правична наплата поверилаца из расположиве имовине дужника, док се с друге стране дужнику пружа шанса за тзв. „нови почетак“ кроз могућност ослобађања од преосталих дугова. Савремени системи индивидуалног стечаја настоје да успоставе равнотежу између заштите поверилаца и социјалне функције стечаја, водећи рачуна о томе да се избегну злоупотребе. Индивидуални стечај може подразумевати стечај физичког лица које не обавља делатност (потрошач), стечај на имовином лица која обавља слободну професију (адвокати, лекари, нотари и сл.) и стечај над предузетником.

Какав је правни положај физичког лица који доспе у презаduженост, а његова имовина се налази у више јурисдикција? Да ли одлука страног суда о покретању стечајног поступка тог лица треба да производи правно дејство и у Србији? Ово питање није само теоријска дилема, већ суштинско за ефикасност наплате потраживања и правну сигурност у међународном пословању.

Замислимо следеће ситуације. Физичко лице, држављанин Србије, са пребивалиштем у Аустрији, проглашава лични банкрот пред судом у Бечу. Међутим, значајан део његове имовине налази се у Србији, а његови повериоци долазе из различитих држава. Да ли правне последице отварања стечајног поступка у Аустрији треба да производе дејство у Србији? Физичко лице са пребивалиштем у Мађарској подноси захтев за лични банкрот пред мађарским судом, али истовремено у Србији почиње извршни поступак ради наплате дуга према банци. Мађарски суд доноси одлуку о отплати дела дуга кроз план реструктурирања у наредних пет година. Да ли ће овај план имати било какво дејство у Србији? У Сједињеним Америчким Државама, физичко лице проглашава банкрот због дугова по кредитним картицама у износу од 100.000 долара. Истовремено, ово лице има стан у власништву у Србији који жели да задржи као породично наследство. Амерички суд је предвидео ослобађање стечајног дужника од дугова након три године. Због приватног дуга, у Србији се покреће извршни поступак уперен против овог лица, а предмет извршења је стан. Да ли српски органи (извршитељ, односно суд) треба да признају ефекте стечајног поступка из Сједињених Америчких Држава?

Док се признање страног стечајног поступка над правним лицима готово подразумева у савременом праву, када је реч о физичким лицима ситуација делује сложеније. Поред питања самог признања страног стечајног поступка физичког лица, дилеме се јављају у додатним правцима. Како се одређује центар главних интереса (енгл. COMI)

за физичка лица? Да ли је довољно посматрати место пребивалишта физичког лица или треба посматрати и место где се налази највећи део имовине? Шта је садржина јавног поретка Републике Србије у погледу стечаја физичких лица и признања страног стечајног поступка против ових лица? Како обезбедити равноправност поверилаца из Србији ако је страни поступак у току?

У овом раду биће размотрени нормативни оквири, биће дат упоредно-правни приказ и аргументи „за“ и „против“ признања страног стечајног поступка који се води над физичким лицем. Циљ је да се укаже на предности и ризике оваквог приступа, као и на могуће правце развоја у домаћем праву.

2. Нормативни оквир

2.1. Међународни извори

На међународном нивоу, најзначајнији инструмент у области прекограничне инсолвентности је *UNCITRAL* Модел закон о прекограничном стечају.[1] Модел закон промовише принципе сарадње, координације и признања страних стечајних поступака, заснован је на концепту главног поступка и могућности отварања секундарног поступка у државама где се налази значајна имовина дужника. Модел закон, у свом тексту, не искључује физичка лица из појма „дужник“, односно њиме се не уређује стечајно материјално право,[2] већ се питање ко може бити стечајни дужник уређује стечајно права државе у којој се води главни стечајни поступак (*lex fori concursus*). Србија је увела одредбе Модел закона у свој правни систем доношењем Закона о стечајном поступку из 2004. године.

У оквиру Европске уније, кључни извор је Уредба (ЕУ) 2015/848 о стечајним поступцима.[3] Уредба предвиђа обавезу држава чланица да признају и координишу стечајне поступке који имају прекогранични елемент. Уредба се, поред правних лица, примењује и на одређене поступке инсолвентности физичких лица,[4] укључујући потрошаче и

1 Модел Закон о прекограничном стечају из 1997. године (*Model Law on Cross-Border Insolvency*).

2 Вук Радовић, *Стечајно право – књига друга*, Београд 2017, 405.

3 Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings.

4 В. Радовић (2017), 399.

предузетнике, а искључује неке категорије, попут осигуравајућих кућа, кредитних институција и инвестиционих фондова.

2.2. Право Републике Србије

У праву Републике Србије питање међународног стечаја уређено је главом XII Закона о стечају,[5] који у том делу има карактер *lex specialis* у односу на општи Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља (ЗМПП). У том смислу, за потребе Републике Србије, када је за конкретно питање у међународном стечају меродавно право земље у ком се води главни стечајни поступак, не долази да примене принципа *renvoi* међународног приватног права,[6] већ је реч о упућивању на материјално-правне норме.

Закон о стечају прописује услове за признање страног стечајног поступка у чл. 188. Закон не садржи посебне одредбе које би регулисале питање признања страних стечајних поступака који се воде над физичким лицима. Ово је последица чињенице да у нашем праву не постоји институт индивидуалног стечаја, односно стечајног поступка који се води над физичким лицем, ни као потрошачем, ни као предузетником. Историјски гледано, индивидуални стечај је постојао у нашем правном систему, уз постојање развијене праксе и научних радова.[7] Имајући у виду да позитивни прописи не предвиђају индивидуални стечај, такво стање ствара правну празнину – да ли домаћи судови могу применити општа правила о признању страних стечајних поступака и на физичка лица, или би то било противно систему домаћег права, који не познаје ослобађање од дугова физичких лица?

2.3. Практичне импликације нормативног стања

Недостатак унутрашњих правила која изричито обухватају физичка лица има за последицу да судови, у случају захтева за признање страног стечаја над физичким лицем, путем тумачења одредаба Закона о стечају и укупног јавног поретка, а све у светлу начела међународне сарадње одлучују да ли ће донети одлуку о признању. У том смислу је потребно заузети став да ли је чињеница да је физичко

5 Закон о стечају („Службени гласник РС“, бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 – одлука УС, 83/2014, 113/2017, 44/2018 и 44/2025 Одлука УС)

6 Вук Радовић, *Коментар Закона о стечају*, Београд 2022, 1180.

7 Вук Радовић, *Индивидуални стечај – стечај над имовином физичког лица*, Београд 2006, 67.

лице дужник (било у својству потрошача, предузетника или лица које обавља слободну професију) само по себи сметња за признање и да ли идеја о престанку дугова физичко лица, односно „нови почетак“ дирају у јавни поредак државе у којој се тражи признање.

3. УПОРЕДНОПРАВНИ ПРИКАЗ ИНДИВИДУАЛНОГ СТЕЧАЈА

3.1. Европска унија – системско полазиште (Уредба 2015/848)

Уредба (ЕУ) 2015/848 о стечајним поступцима успоставља јединствен оквир за надлежност, признање и сарадњу у прекограничним стечајевима унутар ЕУ. Она се примењује на врсте поступака које државе чланице пријаве у Анексу А и обухвата и физичка лица где национални систем познаје лични стечај, односно поступке инсолвентности потрошача или предузетника. Кључни ослонац је центар главних интереса дужника, као критеријум за „главни“ поступак, уз могућност „секундарних“ поступака у државама са имовином дужника. У пракси, код физичких лица најспорније су: (i) доказивање центра главних интереса услед мобилности дужника,[8] (ii) усклађивање ефеката попут ослобађања од дугова са јавним поретком државе у којој се траже дејства.[9]

3.2. Одабране државе чланице ЕУ

Немачка. Закон о стечају Немачке прописује могућност вођења стечајног поступка над имовином физичких лица, при чему је могућ стечај и над друштвима без правног субјективитета (нпр. грађански ортаклук, европско интересно удружење).[10] У Немачкој постоје посебна правила за стечај физичких лица, односно за тзв. потрошача (*Verbraucherinsolvenz*)[11] и редовна правила о стечају (*Regelinsolvenz*) за физичка лица која обављају делатност (предузетници, слободне професије, физичка лица која су водила пословну делатност, укључујући бивше предузетнике који имају обавезе из пословања).

8 Klaus Pannen (ed.), *European Insolvency Regulation*, Berlin 2007, 81.

9 Remigijus Jokubauskas, *Enterpreneurs and Insolvency Law*, New York 2025, 113.

10 §11 Немачког закона о стечају из 1999. са последњим изменама iz 2024. godine (*Insolvenzordnung*), Heinz Vallender, Sven-Holder Undritz, *Praxis des Insolvenzrechts*, Köln 2012, 14.

11 Andreas Schmidt (ed.), *Hamburger Kommentar zum Insolvenzrecht*, Köln, 2012, 1939.

Аустрија. У Аустрији се физичким лицима омогућује регулисање дугова у посебном стечајном поступку (*Schuldenregulierungsverfahren*) још од 1995. године, без обзира да ли је реч о физичком лицу потрошачу или предузетнику.[12] Током 2017. године стечајни закон је промењен[13] и напуштен је услов постојања минималног сразмерног повраћаја новца повериоцима, а поступак је скраћен на пет година. Додатне измене прописа су 2021. године увеле могућност да се период за ослобођење од дугова смањи на три године, ако суд утврди очигледну инсолвентност и ако дужник у року од 30 дана предузме одговарајуће мере за отклањање финансијских проблема (нпр. саветовање о дуговима).[14]

Хрватска. Стечај потрошача је уведен 2016. године, а Законом о измјенама и допунама Закона о стечају потрошача који је ступио на снагу 2019. године, предвиђен је нови институт једноставног поступка стечаја потрошача, који представља убрзани и поједностављени поступак у циљу намирења поверилаца.[15]

Словенија. Лични стечај је у Словенији могућ за предузетнике, слободне професије (лекаре, адвокате, нотар, пољопривредник) и за потрошаче који обављају привредну делатност, односно физичка лица.[16] Оба система, хрватски у 2022. године и словеначки у 2023. години су увела промене у области индивидуалног стечаја, услед усвајања Директиве (ЕУ) 2019/2023 о оквирима за превентивну реорганизацију, ослобађање од обавеза и забране обављања дужности и о мерама за повећање ефикасности реорганизације.[17]

---

12 В. Радовић (2006), 60.

13 Insolvenzrechts-änderungsgesetz – IRAG 2017.

14 Stefan Angel, Philipp Warum, *Consumer Bankruptcy in Austria An Empirical Analysis*, WIFO Working Papers 685/2024, 14, доступно на *https://www.wifo.ac.at/wp-content/uploads/upload-2554/wp_2024_685.pdf.*

15 *Доступно на: https://gov.hr/hr/stecaj-potrosaca/1118*.

16 Закон о финансијском пословању, поступцима због несолвентности и принудном престанку из 2021. са последњим изменама из 2025. године (Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju)

17 Directive (EU) 2019/1023 on a framework for preventive restructuring, for the discharge of liabilities and prohibition of the performance of duties, and on measures to increase the effectiveness of restructuring, insolvency and debt relief proceedings and amending Directive (EU) 2017/1132; Rea Shaina, „Comparative analysis of the personal bankruptcy model and their effects in the legal orders in Slovenia and Croatia“, Bled 2024, доступно на: *https://doi.org/10.18690/um.fov.4.2024.54*.

3.3. Уједињено Краљевство (UK)

Институт личног стечаја постоји у правном систему Уједињеног Краљевства, али регулисан је различито у појединим јурисдикцијама. Најразвијенији оквир постоји у Енглеској и Велсу, где је стечај физичких лица уређен у Законом о стечају (*Insolvency Act* 1986), са бројним каснијим изменама, нарочито из 2002. и 2015. године. За разлику од стечаја компанија, који је засебно регулисан, у поступцима према физичким лицима не прави се строга подела између потрошача и предузетника, исти режим се примењује на све дужнике, иако су за мала дуговања и потрошаче развијени посебни алтернативни механизми.[18]

3.4. Сједињене Америчке Државе

Институт индивидуалног стечаја (*personal bankruptcy*) у САД представља један од најразвијенијих система на свету. За разлику од многих европских држава, у САД је изричито уређен и институционализован у оквиру Закон о стечају Сједињених Америчких Држава (*U.S. Bankruptcy Code*). За физичка лица најчешће се примењују поступци по Одељку 7 (ликвидациони поступак, у коме се имовина дужника продаје ради намирења поверилаца, уз могућност брзог ослобађања од дугова) и Одељак 13 (реорганизација дугова кроз план отплате током три до пет година).[19] Америчко право стечаја не прави формалну поделу између „предузетника“ и „потрошача“, већ се поступци по *Chapter* 7 и 13 примењују на све физичке особе, уз различите услове приступа.

4. СТРАНИ ПОСТУПАК

4.1. Појам страног поступка

Под страним стечајним поступком над стечајним дужником, са аспекта признања таквог поступка у Републици Србији, треба подразумевати банкротство, реорганизацију и ликвидацију, а потребно је такође да се имовина и пословање дужника налазе под контролом или надзором страног суда или другог надлежног органа стране државе.[20]

18 Ian F. Fletcher, *The Law of Insolvency*, 6th ed., London, 2017, 15–20.

19 Elizabeth Warren, Jay Lawrence Westbrook, *The Law of Debtors and Creditors: Text, Cases, and Problems*, 7th ed., New York 2020, 310–320.

20 Закон о стечају, чл. 174, ст. 2.

Домаћи закона користи исту дефиницију као и Модел закон, под страним поступком се неће подразумевати поступци преговарања између поверилаца и дужника, који се не воде пред судом или неким управним органом.

Треба приметити да ни домаћи закон, као ни Модел закон не користе термин инсолвентност, с обзиром на чињеницу да се упоредном праву овај термин може различито тумачити (примера ради институти енглеског права *winding up*, *receivership*). Под страним поступком који се води пред судом или управним органом се не подразумева ликвидација у смислу који га разумеју домаћи правници – као начин престанка солвентног друштва. Напротив, дужник у смислу ове одредбе је субјект који јесте или ће бити у таквој ситуацији да није у могућности да измирује своје обавеза о доспећу или чије обавезе превазилази вредност његове имовине.

4.2. Одлуке које су предмет признања

Одлуке које могу бити предмет признања у међународном стечајном праву могу бити најпре оне које се доносе у оквиру претходног стечајног поступка, о отварању стечајног поступка, одлуке које се доносе ван стечајног поступка, али у непосредној вези са њим и одлуке које се доносе у оквиру стечајног поступка, ради његовог спровођења и окончања.[21] Међутим, поред ових одлука, предмет признања могу бити и одлуке које су у вези са стечајним поступком, односно повезане и неповезане одлуке (тзв. *annex* и *quasi-annex* одлуке).[22] Оваква класификација је дата у теорији у односу на признање страних одлука у контексту примене Уредбе (ЕУ) 2015/848 о стечајним поступцима.

4.3. Дејство признања стечајне одлуке

Признање одлуке страног стечајног суда или административног органа има за последицу даљу сарадњу и координацију стечајних поступака, право на учешће у поступку који се води у држави признања у ком је стечајни дужник странка, страни представник има право да побија радње стечајног дужника предузете у држави признања.[23]

21 В. Радовић, (2017), 551.

22 Zoltan Fabok, „Grounds for Refusal of Recognition of (Quasi-) Annex Judgments in the Recast European Insolvency Regulation“, *International Insolvency Review* 26/2017, 295.

23 Марко Радовић, Међународни стечај (кратак општи приказ), 2022, *online webinar* Агенције за лиценцирање стечајних управника (2022), 8.

Страном представнику се даље пружа помоћ у смислу повераваља управљањем имовином стечајног дужника која се налазе у Републици Србији, продаја такве имовине. Домаћи суд може такође изрећи меру забране принудног извршења над имовином стечајног дужника у Србији.[24]

5. Признање страног поступка над физичким лицем

Сврха признања страног стечајног поступка је у томе да се стечај над истим лицем спроводи на што је могуће јединственији начин и да ниједан поверилац нема предност услед чињенице да се налази у јурисдикцији у којој се налази више имовине стечајног дужника или у земљи у којој има мање поверилаца.[25]

Имовина која чини стечајну масу је често скривена у државама у којима се правила о тајности стварног власника средстава и правила о чувању података о личности злоупотребљавају од стране стечајног дужника. Ради проналажења и преузимања такве имовине потребан је висок ниво сарадње свих учесника у поступку. Страни представници који желе да спроводе активности у оквирима својих овлашћења морају имати у виду чињеницу да постоје знатне разлике у државама у погледу правила о признању и извршењу страних одлука у контексту међународног стечаја.[26]

5.1. Аргументи за признање

У прилог признању страног стечајног поступка над физичким лицем се може навести неколико разлога. Признање страног стечајног поступка омогућава јединствено управљање над стечајном масом дужника, што смањује трошкове и спречава паралелне поступке у више држава. Ово је нарочито значајно за физичка лица која имају имовину и повериоце у више држава. Признање одлука донетих у главном поступку повећава правну сигурност и предвидљивост за повериоце и дужнике, јер се избегавају супротстављени исходи и ризик од фаворизовања локалних поверилаца. Многи савремени системи прихватају принципе из Модел закона, који инсистира на

24 Закон о стечају, чл. 190, ст. 2, т.1.

25 Gabriel Moss, Ian F. Fletcher, Stuart Isaacs, Moss, *Fletcher and Isaac on the EU Regulation on Insolvency Proceedings*, Oxford 2016, 99.

26 Jean-Pierre Brun, Molly Silver, *Going for Broke – Insolvency Tools to Support Cross-Border Asset Recovery in Corruption Cases,* Washington 2020, 17.

сарадњи и признању страних поступака ради ефикасности и правичности. Усвајање овог приступа чини правни систем разумљивијим и атрактивнијим за стране учеснике. Додатно, координисано вођење стечајног поступка над истим дужником смањује трошкове наплате и спречава злоупотребе (нпр. повериоци који први заплене имовину у одређеној држави), што доприноси равноправности свих учесника.

5.2 Аргументи против признања

Физичка лица, услед своје мобилности, могу вештачки променити центар главних интереса (*COMI*) како би се подвргла повољнијем праву, посебно када то право омогућава брже ослобађање од дугова или блажи режим за дужника. Центар главних интереса није дефинисан у Модел закону, а у Уредби је прописано да је то место одакле дужник редовно управља својим интересима и које је као такво препознатљиво од стране трећих лица. На идентичан начин је центар главних интереса дефинисан и домаћим правом.[27] С обзиром да домаће законодавство није предвидело лични стечај, Закон о стечају не даје одговор на питање шта се сматра центром главних интереса за физичко лице, већ успоставља претпоставку да стечајни дужник има средиште главних интереса у месту где се налази његово регистровано седиште, а средиште главних интереса утврђује се према чињеницама које постоје у моменту подношења предлога за покретање главног стечајног поступка.

Упоредна пракса садржи бројне примере у којима је имовина и делатност дужника промењена у друго место врло брзо пре подношења предлога за покретање стечајног поступка, а ова могућност се додатно компликује у случају личног стечаја, имајући у виду да се имовина и пребивалиште, односно боравиште, могу брзо променити.[28] Чини се да је у контексту признања страног стечајног поступка над имовином физичког лица потребно узети у обзир и сврху вођења таквог конкретног поступка, нарочито ако је индивидуални стечај покренут од стране самог стечајног дужника. Узмимо за пример да је постојао (иначе честа ситуација) интерног финансирања између групе повезаних привредних друштава, рецимо између више друштава са ограниченом одговорношћу у Србији, њихове мајке фирме у Аустрији,

27 Чл. 174а Закона о стечају.

28 Neil Hannan, *Cross Border Insolvency – The Enacment and Interpretation of the UNCITRAL Model Law*, Springer 2017, 56.

а да је контролни члан физичко лице аустријског држављанства над чијом имовином се у Аустрији покреће стечајни поступак. У исто време, постоје основи за пробијање правног лица у Србији и за одговорност контролног члана за обавезе друштва. Ако би у Аустрији над имовином тог лица био отворен стечај поводом дуговања од нпр. десет хиљада евра и дужник буде ослобођен даљих дугова уз испуњење других законских претпоставки у Аустрији, а у Србији се води парнични поступак за пробијање правног лица, којим се тражи одговорност тог лица у знатно вишем износу, при томе ово потраживање није пријављено у стечајном поступку у Аустрији, сматрамо да би било противно јавном поретку Србије признати ефекат ослобођења осталих дугова и за ово потраживање у Србији, у духу максиме *fraus omnia corpumpit*. Циљ признања страног стечајног поступка над имовином овог конкретног физичког лица би био изигравање одговорности, а не најповољније колективно намирење стечајних поверилаца остваривањем највеће могуће вредности стечајног дужника, односно његове имовине. У том смислу заступамо став да је потребно нарочито анализирати околности конкретног случај када је реч о покретању стечајног поступка од самог стечајног дужника или када околности могу указати да су повериоци који покрећу лични стечајни поступак повезана лица са дужником.

Модел закон не даје смернице у погледу садржине јавног поретка, јер се овај појам може различито разумети у разним јурисдикцијама, али је свакако намера да се овај појам тумачи уско и да овакав изузетак треба користити само у изузетним случајевима.[29] Примена Модел закона у пракси је довела до става да се члан 6. тог закона тумачи уско и да се може одбити примена одредаба ако је то очигледно у супротности са јавним поретком. Термин „очигледно“ у супротности са јавним поретком треба разумети на такав начин да ако постоји сумња или дилема у погледу питања да ли је одређено решење модел закона у супротности са јавним поретком, ту у ствари нема очигледне супротности, она није евидентна и јасна.[30] Европски суд правде је на ову тему дао тумачење да признање стечајног поступка који је покренут у некој земљи Европске уније може бити одбијено ако је одлука о покретању поступка стечаја донета уз флагрантно кршење основног начела контрадикторности (права да се чује и друга

29 В. Радовић (2017), 28.

30 *Digest of Case Law on the UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency*, United Nations, Vienna 2021, 20.

страна).[31] Јавни поредак стога треба уско тумачити, јер би супротним поступањем била онемогућена међународна сарадња и кооперацију у међународном стечају,[32] а то су основни принципи Модел закона, имплементирани и у домаћем српском праву.

С обзиром да Закон о стечају не предвиђа изузетак који би се тицао физичког лица страног држављанина над којим се спроводи стечајни поступак у иностранству, сматрамо да би у Србији требало признати одлуку страног суда која је донета у оквиру стечајног поступка или претходног стечајног поступка у иностранству. Разлози за овакво становиште су следећи. Најпре, правила о томе ко може бити стечајни дужник дају меродавно право за главни стечајни поступак. Признањем одлука стечајног суда или административног органа, које су у складу са правом земље из које потиче одлука доприносе већој сарадњи између држава и либерализацији стечајног права, односно ефикаснијем спровођењу међународног стечајног права.

Спровођење стечајног поступка над физичким лицем које подразумева потпуно ослобођење од преосталих дугова након намирења стечајних поверилаца из стечајне масе може бити у супротности са концептима домаћег права, где се, примера ради, захтева дужи надзор или рестриктивнији услови за ослобађање од дугова. Ако страни поступак предвиђа правила која битно одступају од домаћег система (нпр. другачији приоритети, укључивање породичне имовине), то може довести до неједнаког третмана поверилаца у земљи у којој се тражи признање.

6. Закључак

Имајући у виду све анализиране аспекте, сматрамо да признање страног стечајног поступка над физичким лицем представља потребан и користан механизам за заштиту поверилаца и избегавање вишеструких, разуђених поступака. Признање омогућава ефикаснију расподелу имовине дужника и унапређује предвидљивост међународних финансијских односа.

Овај принцип, ипак, није могуће примењивати апсолутно. У случајевима где постоји сумња на преварно поступање или намерно

31 MG Probud Gdynia sp. z o. o., C-444/07 [2010] ECR 00, наведено према: *Digest of Case Law on the UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency*, 20.

32 В. Радовић (2022), 1192.

избегавање одговорности од стране физичког лица у различитим јурисдикцијама, нарочито када сам стечајни дужник покреће индивидуални стечај, потребна је детаљна анализа околности конкретног случаја. У том контексту, неопходно је имати у виду и принципе јавног поретка Републике Србије, који треба да обухвата и правило да се захтев за покретање стечајног поступка подноси у доброј вери, како би се спречило злоупотребљавање института стечаја и очувала правна сигурност унутар домаћег правног система.

OBJECTION OF THE PUBLIC ORDER IN CROSS-BORDER INSOLVENCY PROCEEDINGS

Ivan Todorovic, PhD*

This article examines the recognition of foreign insolvency proceedings concerning natural persons. It analyzes the legal framework in the Republic of Serbia, as well as examples and solutions from several jurisdictions, with reference to the UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency and the EU Insolvency Regulation. Key challenges are highlighted, such as proving the debtor's center of main interests, aligning the effects of insolvency with public policy, and preventing abuse. The article also considers arguments for and against recognition, as well as potential benefits and risks for creditors and debtors. In conclusion, the recognition of foreign insolvency proceedings is identified as a useful tool, but careful analysis of the circumstances is necessary in cases of suspected fraudulent behavior or bad-faith initiation of insolvency, considering the public policy of Serbia.

Key words: *personal bankruptcy proceedings, cross-border insolvency или international insolvency, recognition of a foreign insolvency proceeding, public policy objection.*

* Attorney at Law in Belgrade, *itodorovic@akt.rs*.

Литература

Stefan Angel, Philipp Warum, „Consumer Bankruptcy in Austria An Empirical Analysis“, *WIFO Working Papers* 685/2024, 14, доступно на адреси *https://www.wifo.ac.at/wp-content/uploads/upload-2554/wp_2024_685.pdf*

Jean-Pierre Brun, Molly Silver, *Going for Broke – Insolvency Tools to Support Cross-Border Asset Recovery in Corruption Cases*, Washington 2020

Zoltan Fabok, „Grounds for Refusal of Recognition of (Quasi-) Annex Judgments in the Recast European Insolvency Regulation“, *International Insolvency Review* 26/2017

Ian F. Fletcher, *The Law of Insolvency*, 6th ed., London 2017

Neil Hannan, *Cross Border Insolvency – The Enacment and Interpretation of the UNCITRAL Model Law*, Springer 2017

Remigijus Jokubauskas, *Enterpreneurs and Insolvency Law*, New York 2025

Gabriel Moss, Ian F. Fletcher, Stuart Isaacs, *Moss, Fletcher and Isaac on the EU Regulation on Insolvency Proceedings*, Oxford 2016

Klaus Pannen (ed.), *European Insolvency Regulation*, Berlin 2007

Andreas Schmidt (ed.), *Hamburger Kommentar zum Insolvenzrecht*, Köln 2012

Heinz Vallender, Sven-Holder Undritz, *Praxis des Insolvenzrechts*, Köln 201

Elizabeth Warren, Jay Lawrence Westbrook, *The Law of Debtors and Creditors: Text, Cases, and Problems*, 7th ed., New York 2020

Вук Радовић, *Коментар Закона о стечају*, Београд 2022

Вук Радовић, *Стечајно право – књига друга*, Београд 2017

Вук Радовић, *Индивидуални стечај – стечај над имовином физичког лица*, Београд 2006

Марко Радовић, „Међународни стечај (кратак општи приказ)“, 2022, online webinar Агенције за лиценцирање стечајних управника